

論文

ポーランド語の諺（1）

Polish Proverbs (1)

渡辺 克義

WATANABE Katsuyoshi

Abstract:

Author analyzes the most frequently used Polish proverbs, comparing Japanese ones. He, however, points out the fact that many Polish proverbs have some semantic differences from Japanese quasi-equivalents.

はじめに

„Przysłowia są mądrością narodów.”（諺は民族の叡智なり）というポーランドの諺が端的に示すように、ポーランド語母語話者にとって諺は、他民族・他言語における諺同様、身近であるとともに、教訓的なものである。

わが国では諺研究・教育が盛んで、諺辞典の類は就学年齢最初期の児童向けのものから成人・専門家を対象としたものまで多岐にわたって刊行されている。これに対し、ポーランドの諺研究は盛んとはいえない。諺辞典も刊行されているが、Berner 1992; Kolberg 1967; Krzyżanowski 1969-78; Popek-Banach, Banach 2009 のように、諺を列挙しただけで説明がまったくないもの（一部は若干の説明付き）もある。近年刊行のポーランド語辞典（いわゆるポ・ポ辞典）には各々の諺について簡便な説明を施したものが多くなったが、外国人ポーランド語学習者・研究者にとっては十全足りえないというのが実情だ。そうしたなか、ポーランドの学童向けとはいえ、Białek 2014; Mosiołek-Kłosińska, Ciesielska 2001 は、諺の説明だけでなく、用例も挙げており、われわれにとっても使い勝手がよい。他言語との対訳諺辞典（Brzozowski-Birch 1987; Domański 1993; Lipinski 1997; Pająk 1998; Prędoła 1992; Radziejewski 1997; Radziejewski 1998; Radziejewski 2000; Stypuła 1974; Świerczyński 2004; Wójcik, Ziebart 1997）も上梓されているが、用例まで挙げて説明しているものは管見ではない。ポーランド語の諺には翻訳借用によるものも少なくなく、意味的にも共通する場合も多いが、対訳諺辞典に全幅の信頼を置くことはリスクが大きすぎる。言語間のニュアンスのズレに目をつむったこれらの辞書を利用するにあたっては、慎重の上にも慎重を期する姿勢が不可欠である。以下でポーランド語の諺を見ていくが、その際示す日本語の諺は、参考程度に捉えるべきであり、完全な対応関係が見られる場合はむしろ稀である。

前段でポーランドにおける諺研究の「遅れ」に触れたが、注目すべき先行研究が皆無ということではない。Bystroń 1933; Kłosińska 2004; Krzyżanowski 1958-60; Sitarz 2000; Wiejak 2011 などの重要な研究がある。わが国では、小原（1995）、栗原（1989）がある。本稿はそれらの先行研究を踏まえて、日本人ポーランド学習者に益するところが大きく、かつ文化比較の点でも興味深いポーランドの諺を厳選した。用例の多くはBiałek 2014; Mosiołek-Kłosińska, Ciesielska 2001 に依拠した。

ところで、諺と類似のものに格言（maksymum; sentencja; aforyzm）と慣用句（związek frazeologiczny）がある。諺はセンテンスとして完結しており、文字通りの意味に加えて、比喩的な意味合いを持つ。これに対し、格言は字義通りの意味しか持たない。しかし、諺と格言が渾然一体として扱われている場合もある。一方、慣用句はフレーズの形をしており、適宜主語などを替えて用いられる。

<参考文献>

- Janusz Berner 1992, *Mądrej głowie dość... Przysłowie*, Łomża.
- Małgorzata Białek 2014, *Ilustrowany słownik przysłów*, Kraków.
- Tadeusz Jan Brzozowski-Birch 1987, *Polskie przysłowia i powiedzenia oraz ich odpowiedniki angielskie*, Melbourne.
- Jan Stanisław Bystroń 1933, *Przysłowia polskie*, Kraków.
- Piotr Domański 1993, *Leksykon przysłów angielskich*, Warszawa.
- Katarzyna Kłosińska 2004, *Słownik przysłów czyli przysłownik. Pochodzenie. Znaczenie. Zastosowanie*, Warszawa.
- Oskar Kolberg 1967, *Dzieła wszystkie*, t. 60, *Przysłowia*, Wrocław – Poznań.
- Julian Krzyżanowski 1958-60, *Mądrej głowie dość dwie słowie*, t. 1-2, Warszawa.
- Julian Krzyżanowski 1969-78, *Nowa księga przysłów i wyrażeń przysłowiowych polskich*, t. I-IV, Warszawa.
- Mirosław Lipiński 1997, *Dictionary of 1000 Polish Proverbs*, New York.
- Katarzyna Mosiołek-Kłosińska, Anna Ciesielska 2001, *W kilku słowach. Słownik frazeologiczny języka polskiego*, Warszawa.
- Czesław Pająk 1998, *Słownik przysłów angielskich*, Poznań.
- Agnieszka Popiek-Banach, Kamil Banach 2009, *Ilustrowana księga przysłów dla dzieci*, Poznań.
- Stanisław Prędota 1992, *Mały słownik niemiecko-polski słownik przysłów*, Warszawa.
- Dariusz Radziejewski 1997, *Angielsko-polski tematyczny słownik idiomów, zwrotów i wyrażeń z dodatkiem przysłów i sentencji*, Włocławek.
- Dariusz Radziejewski 1998, *Angielsko-polski słownik przysłów, powiedzeń, aforyzmów i cytatów*, Włocławek.
- Dariusz Radziejewski 2000, *Łacińsko-angielsko-polski słownik przysłów, sentencji, zwrotów i wyrażeń*, Włocławek.
- Magdalena Sitarz 2000, *Yiddish and Polish Proverbs: Contrastive Analysis against Cultural Background*, Cracow.
- Ryszard Stypuła 1974, *Słownik przysłów rosyjsko-polski i polsko-rosyjski*, Warszawa.
- Dobrosława i Andrzej Świerczyńscy 2004, *Słownik przysłów w ośmiu językach*, Warszawa.
- Katarzyna Wiejak 2011, *Poznawcze aspekty interpretacji przysłów*, Lublin.
- Alicja Wójcik, Horst Ziebart 1997, *Słownik przysłów niemiecko-polski polsko-niemiecki*, Warszawa.
- 小原雅俊 1995, 「ポーランドのことわざ」(柴田武・谷川俊太郎・矢川澄子編『世界ことわざ大辞典』〔大修館書店〕所収)
- 栗原成郎 1989, 『スラヴのことわざ』(ナウカ)

ポーランド語の諺

Bądź człowiekiem. (直訳：人となれ)

他者に手伝ってほしいとか、同情・理解を示してほしいと願う場合に用いられる慣用句に近い表現。

用例：

A : Wyjdiesz, jak umyjesz naczynia i odrabiasz lekcje.

B : Mamo, bądź człowiekiem! Asia czeka na mnie od godziny na podwórku.

(A : 食器を洗ったら、勉強の復習をなさい。

B : お母さん、お願い！ アシャが1時間前から中庭で私を待っているのよ)

Bądź tu mądry i pisz wiersze. (直訳：ここでは賢くなり、詩を書け)

ある状況下で、対処する術が見つからないことを示す。慣用句に近い諺。

用例：

Gdy weszliśmy do gabinetu, Maciek zaczął się drzeć wniebogłosy i nie dał sobie zrobić zastrzyku. I

bądź tu mądry i pisz wiersze. Co miałam zrobić? (私たちが診察室に入ると、マチュクは大声をあげて震えだし、注射をさせなかったんです。どうしていいものやら。私に何ができたでしょうか?)

Bez pracy nie ma kołaczy. (直訳：働かなければパンなし)

地道な努力なくして成果・褒美は得られないということ。*kołacz* はパンに似た、かつて結婚式などで出されたポーランドの食べ物。「働かざる者食うべからず」。

用例：

— Bez pracy nie ma kołaczy — stwierdziła mama i kazała dzieciom posprzątać ze stołu, zanim dostaną lody i ciasteczka. (「労働なくして褒美なし、ですよ」とお母さんは言い、アイスとお菓子をもらう前に、テーブルの上を整理するようにと子どもたちに指図した)

Biednemu zawsze wiatr w oczy. (直訳：哀れな人にはいつも目に風が)

ツキのない人には不運・不幸が重なるということ。「泣き面に蜂」。 *Biednemu wiatr w oczy.* という形でも用いる。

用例：

Pan Tomasz wydał całą oszczędności na samochód, który następnego dnia został skradziony. Na dodatek została w nim teczka z ważnymi dokumentami. — Biednemu zawsze wiatr w oczy — westchnął pan Tomasz.

(トマシュさんは車に貯金のすべてを注ぎこんだが、翌日盗まれてしまった。さらに悪いことには、車には重要な書類の入ったカバンが置いてあった。「泣き面に蜂ですよ」と、トマシュさんは溜息をついた)

Bogatemu diabeł dzieci kołysze. (直訳：金持ちには悪魔は子どもを揺すってやる)

経済的に恵まれている人や社会的信用がある人には幸運が続くさまを表したものであるが、同時に周囲が抱く嫉妬心も描写している。「悪運が強い」の意にもなる。

用例：

Pani Kryśia wygrała samochód, potem wycieczkę, a następnie dużą sumę pieniędzy. „Bogatemu diabeł dzieci kołysze” pomyślał sprzedawca losów, gdy po raz kolejny wypłacał jej wygraną.

(クルイシャさんは宝くじで自動車当て、旅行当て、高額のお金も手に入れた。宝くじの売り子は賞金の支払いをしている時、「本当についている人だ」と思った)

Co dwie głowy, to nie jedna. (直訳：頭2つは、1つではない)

一人よりも大勢で取り組む方が賢明であるとの喩え。「三人寄れば文殊の知恵」「膝とも談合」。

用例：

— Możecie rozwiązywać zadania indywidualnie lub w parach — powiedziała pani, rozdając kartki.

— Wolimy w parach. Co dwie głowy, to nie jedna — zdecydowali uczniowie.

(「問題は一人で解いてもいいし、ペアを組んで解いてもいいですよ」先生はカードを配りながら言った。「ペアを組んでの方がいいや。二人の方が知恵が回るから」生徒たちはそう決めた)

Co kraj, to obyczaj. (直訳：国ごとに習慣がある)

国が違えば、風俗習慣も異なるということ。「所変われば品変わる」。

用例：

„Co kraj, to obyczaj” pomyślała Ela, gdy usłyszała, że w angielskich szkołach lekcje trwają 60 minut, a nie 45 jak w Polsce. (イギリスの学校では授業が60分で、ポーランドの45分とは異なる聞き、エラは「所

変われば品変わる」だと思った)

Co ma wisieć, nie utonie. (直訳：ぶら下がることになっているものは、沈まない)

天命があるということ。

用例：

A : Czy pani jechała wczoraj z Krakowa?

B : Owszem. I jak pan widzi, przeżyłam ten wypadek. Co ma wisieć, nie utonie.

(A : あなたは昨日クラクフからいらっしゃったのですか？)

B : はい。そして、ご覧のようにこの事故に遭いました。運命ですね)

Co się odwlecze, to nie uciecze. (直訳：延期されたものは逃げて行かない)

計画されたことが実行されなくても、必ずあとで実現するということ。「果報は寝て待て」「待てば海路の日和あり」「あわてる乞食はもらいが少ない」。

用例：

A : Tak mi przykro, ale nie mogę przyjść do ciebie na imieniny. Mam akurat nocny dyżur.

B : Co się odwlecze, to nie uciecze. Wpadnij do nas w przyszłym tygodniu.

(A : とても残念だけど、あなたの名の日のパーティには行けないわ。ちょうど夜勤にあたっちゃって。

B : あとからでも大丈夫。来週、うちに来なさいよ)

Cudze chwalicie, swego nie znacie, sami nie wiecie, co posiadacie. (直訳：他を褒めて、自分ことは知らないね。

自分が何を持っているかを知らないなんて)

自分が持っているものを評価の対象とせず、他者が持っているものが良く見えてしまうことの喩え。「隣の糞味噌」。 *sami nie wiecie, co posiadacie* の部分を省略する場合もある。

用例：

Pani Ela z biura podróży niezmiennie zachwalała szerokie nadbałtyckie plaże, piękne mazurskie jeziora, czyste powietrze w Beskidach i Tatrach. „Cudze chwalicie, swego nie znacie, sami nie wiecie, co posiadacie” myślała w duchu, sprzedając kolejnej osobie wycieczkę do Tunezji.

(旅行代理店に勤務するエラさんは、広々としたバルト海沿岸の浜辺、美しいマズルィ地方の湖、ベスキディ山脈やタトルィ山脈の澄んだ空気を絶えず絶賛していた。次の客にはチュニジア旅行をセールスしながら、心の中では、「他ばかり持ち上げて、自分がどんなものを持っているか知らないなんて」と思っていた)

Czego Jaś się nauczy, tego Jan nie będzie umiał. (直訳：ヤシが習い覚えのないものは、ヤンもまたできないだろう)

子どもの時に習得していないものは、大人になってからも身に付かないものだということ。なお、ヤシはヤンの愛称形。

用例：

A : Nie męcz już tak dziewczynkę. Co za różnica, czy kładą łyżeczkę po lewej, czy po prawej stronie filiżanki?

B : A kiedy mają się tego dowiedzieć, jak nie teraz? To już przecież nastolatki. Czego Jaś się nauczy, tego Jan nie będzie umiał.

(A : 娘たちに説教するのはもうやめろよ。左にスプーン、右にカップを置いたからって、それがどうだっというんだ？)

B: 今でなかったら、いつ覚えるっていうんですか? もうティーンエージャーなんですよ。「ヤシが習い覚えないものは、ヤンもまたできないだろう」っていうでしょ)

Czego oczy nie widzą, tego sercu nie żal. (直訳: 目が見なかったものは、心にとって残念なことではない)

ある残念なことがあっても、そのことを知らなければ、残念なことではない。「知らぬが仏」。

用例:

A: Szkoda, że Asia nie poszła z nami na tego sylwestra. Tak świetnie się bawiliśmy!

B: To przynajmniej jej tego nie mów. Niech myśli, że siedzieliśmy w domu przed telewizorem. Czego oczy nie widzą, tego sercu nie żal.

(A: アシヤが私たちと一緒にこの大晦日のパーティに来なかったのは残念だわ。こんなに楽しく遊んだというのに。

B: 少なくとも彼女にはこのことは言わないように。私たちが家でテレビを見ていたということにしておきましょう。知らぬが仏ってことよ)

Człowiek człowiekowi wilkiem. (直訳: 人は人にとって狼だ)

人とは身勝手な生き物で、互いに傷つけあっているということ。ラテン語 *Homo homini lupus.* の翻訳。

用例:

A: Och, aż strach teraz włączyć telewizor. Wszędzie tylko pokazują jakieś morderstwa, wojny, gwałty.

B: Ale takie jest życie. Człowiek człowiekowi wilkiem.

(A: ああ、今ではテレビのスイッチを入れるのも怖いほどだわ。どこも、やれ殺人だ、やれ戦争だ、やれ暴力事件だと。

B: でも、人生そんなものだよ。人は人にとって狼だから)

Człowiek strzela, Pan Bóg kule nosi. (直訳: 人が発砲し、神様が弾を運ぶ)

物事を計画するのは人であるが、その成果については神が決めるということ。

用例:

A: Tak się dziadek cieszył na ten rok 2000, takie robił plany, że do Rzymu pojedzie, do Kanady do siostry i zobacz, zmarł trzy dni przed sylwestrem.

B: No widzisz, człowiek strzela, Pan Bóg kule nosi.

(A: お祖父ちゃんはこの2000年を楽しみにしていて、ローマに行くんだ、カナダの姉(妹)を訪ねるんだと計画を立てていたのに、それが大晦日の3日前に亡くなってしまったんだからねえ)

B: 人は発砲しても、弾を運ぶのは神様ということね)

Gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta. (直訳: 2人が喧嘩しているところでは、第三者が利を得る)

「漁夫の利」「鳶に油揚げをさらわれる」の意。

用例:

Jacek i Maciek od kilku minut kłócili się o dokładkę deseru. Nie zwracali uwagi na Ciapka, który bardzo lubił słodczyce.

— Oj, chłopcy, gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta — mama wskazała oblizującego się psa.

(ヤツェクとマチェクはデザートのお代わりをめぐる数分前から喧嘩になっていた。二人は、甘いものに目がないチャペク〔犬の名〕に注意を払っていなかった。

「鳶に油揚げをさらわれたんじゃない」母親は舌なめずりをしている犬のことに触れた)

Czym chata bogata, tym rada. (直訳: 小屋の実態に応じた処置がある)

客が来たならば、家のあるすべてでもてなす用意があることを示す。

用例：

— Witam, dzień dobry! — pani Oliwia serdecznie zapraszała przybyłych. — Rozgośćcie się, czym chata bogata, tym rada — dodała z uśmiechem.

(「いらっしゃい、今日は！」オリヴィアさんは来訪者を親切に招き入れた。「くつろいでください、こんな家ですが」と、微笑んで言い添えた)

Czym skorupka za młodu zasiąknie, tym na starość trąci. (直訳：外皮が若い時に吸っただけ、それだけ晩年になって香を放つ)

人の晩年の振舞いは若い時にどういう教育を受けていたかに依るということ。「三つ子の魂百まで」。ここでの trącić は不完了体で「(弱い) 芳香を放つ」の意。

用例：

Jeśli chcemy mieć wykształcone społeczeństwo, to powinniśmy już małe dzieci uczyć miłości do książek. Czym skorupka za młodu zasiąknie, tym na starość trąci.

(もし教養ある社会を願うなら、小さな子どものころから書物愛を教えておくべきだ。「外皮が若い時に吸っただけ、それだけ晩年になって香を放つ」ということである)

Dla chcącego nie ma nic trudnego. (直訳：欲する者には難しいことは何もない)

強く欲する者には、実現の公算が大ということ。「好きこそもの上手なれ」「思う念力岩をも通す」。

Dla chcącego nic trudnego. ともいう。

用例：

— Jeśli chcesz pojechać do Włoch, musisz zacisnąć pasa i odkładać jakąś sumę. Ale co to dla ciebie! Przecież dla chcącego nie ma nic trudnego.

(イタリアに行きたいのなら、節約してある程度のお金を貯めなきゃ。でも、それくらいあなたにとって何でもないでしょ。欲する者には難しいことなど何もないのだから)

Dopóty [Póty] dzban wodę nosi, dopóki [póki] ucho się nie urwie. (直訳：取手がもげない限り、水差しに水は入れておける)

すべての物ごとには寿命があるということ。「利用できるうちは利用すべきだ」の意で用いられることもある。

用例：

Wiadomo, że komunizm musiał się skończyć. Dopóty dzban wodę nosi, dopóki ucho się nie urwie. Ludzie nie mogli dłużej znieść upokorzeń i ciągle dopominania się o swoje prawa.

(共産主義が終焉を迎えるのは明らかだった。その寿命が尽きたのだ。人々は恥辱にも絶え間ない権利要求にも耐えられなかったのだ)

Dwa razy daje, kto prędko daje. (直訳：すぐ与える人は2度(2倍)与える)

協力を要請する場合、その協力が速やかに実行されたなら、効果が絶大である旨を伝える表現。ラテン語の名句 *Bis dat, qui citō dat.* の翻訳。「明日の百より今日の五十」。

用例①：

A : Ni w ząb nie rozumiem tego, co dzisiaj było na francuskim. Nie wytłumaczyłbyś mi tego?

B : No pewnie, wpadnę do ciebie dziś po południu.

A : O, świetnie, dwa razy daje, kto prędko daje.

(A : 今日のフランス語の授業であったこれが全然わからないんだ。教えてくれないかい?)

B：もちろん。今日の午後きみのところに寄るよ。

A：すばらしい。早いほど助かるよ)

以上の解釈と並行して、「性急に行動すると、失うものも大きい」という解釈もある。

用例②：

— Ojej, to zupełnie inny kolor — jęknęła Małgosia, gdy pomalowała kawałek ściany. — Tak się śpieszyłam do kasy, że nie sprawdziłam dokładnie. Nic nie poradzę, dwa razy daje, kto prędko daje — muszę kupić farbę jeszcze raz.

(「ああ、全然違う色だわ」壁の一部を塗って、マウゴシヤは唸った。「急いでレジに行ったものだから、よく調べなかったんだわ。しかたないわ。急いで事はし損ずる、ってことね。また塗料を買わなければ」)

Gdzie diabeł nie może, tam babę pośle. (直訳：悪魔は自分のできないところに、女を遣る)

女性は如才ないから、どんな状況下でも対処できるということ。

用例：

— Poproś pana Wiśniewskiego, żeby przełożył klasówkę. Jak ty go nie przekonasz, to nikt tego nie zrobi — cała klasa błagała Justynę.

— Wiadomo, gdzie diabeł nie może, tam babę pośle — mruczała pod nosem dziewczynka, pukając do pokoju nauczycielskiego.

(「ヴィシニェフスキ先生にテストを延期するように頼んでよ。あなたで説得できなければ、クラスの皆が無理」クラスがひとつとなってユスティナに頼みこんだ。職員室をノックする時、ユスティナは、「『悪魔は自分のできないところに、女を遣る』ってことね」とぼそっと言った)

Gdzie drwa rąbią, tam wióry lecą. (直訳：薪を割るところには、削りくずが出る)

危ない場面では、その影響が飛び火することがあるということ。

用例：

Chociaż nie brał bezpośredniego udziału w walkach, to — gdzie drwa rąbią, tam wióry lecą — i jego dosięgła nieprzyjacielska kula.

(彼は戦いには直接加わらなかったが、災いが降りかかってきた。敵の弾が彼にまで達したのだ)

Gdzie Rzym, gdzie Krym? (直訳：どこがローマで、どこがクリム(クリミア)だ?)

論理的整合性のないことを表す。

用例：

A：Mamo, nie mogłam się przygotować z matmy, bo Iwona pożyczyła ode mnie zeszyt z polskiego...

B：Dziecko, gdzie Rzym, gdzie Krym? Czy ja dobrze słyszę: dostałaś pałkę z matmy, bo nie miałaś zeszytu z polskiego?

(A：お母さん、算数の試験準備ができなかったわ。イヴォナが私の国語のノートを借りて行ったものだから……)

B：それが何の関係があるというの？ 私の耳が確かなら、あなたは算数で「1」を取ったのは、国語のノートがなかったからということよね)

Głową muru nie przebijesz. (直訳：頭で壁はぶち破れない)

不都合な事態が起こっても、闘おうとしても無駄である。折り合いをつける必要があるということ。

用例：

A：Co myśmy mu zrobili, że jest dla nas taki opryskliwy, niemiły, obcy? Przecież rozmawiamy z nim,

pozwalamy mu prawie na wszystko...

B : Tak to jest z nastolatkami – młodzieńczy bunt. Nie na to nie poradzisz, głową muru nie przebijesz.

(A : 私たちに対してあんなぶっきらぼうで、無愛想で、よそよそしい態度をとるなんて、私たちが彼に何をしたというのよ。話だってして、ほとんどのことは認めてやっているのに…)

B : 十代の子どもはあんなものだよ。反抗期なんだから。仕方ないさ。どこかで折り合いを付けなければ)

Gość w dom, Bóg w dom. (直訳：家に来た客は家に来た神)

おもてなしの精神を表したもの。

用例：

A : Proszę bardzo, żona pościele panu w pokoju, a my się prześpiemy na łóżku polowym w kuchni.

B : Ależ ja mogę spać w kuchni! Przykro mi, że narobiłem państwu takiego kłopotu.

A : Nie ma o czym mówić. Gość w dom, Bóg w dom.

(A : どうぞ。妻が部屋でベッドの用意をします。私たちは、台所で“野宿”します。

B : 私こそ台所で休みますよ。ご迷惑おかけして申し訳ない。

A : 何をおっしゃいますやら。家に客来たりなば、家に神来たり、ですから)

Góra urodziła mysz. (直訳：山がハツカネズミを産んだ)

騒ぎの割には影響が小さいこと。費用対効果が低いこと。「大山鳴動して鼠一匹」。

用例：

Po zapowiedziach, że będzie to najlepsza i najdroższa filmowa adaptacja „*Hamleta*”, spodziewaliśmy się rzeczywiście rewelacji. Tymczasem okazało się, że góra urodziła mysz. Widzowie wychodzili z kina znudzeni.

(「ハムレット」の最高の映画版という触れ込みだったので、その出来に期待していた。しかし、評判倒れだった。映画館から観客はうんざりして出てきた)

Góra z górą się nie zejdzie, ale człowiek z człowiekiem zawsze. (直訳：山と山は会えないが、人と人はいつでも会える)

旧友との奇遇の際に用いられる表現。

用例：

— Henio? — usłyszał pytanie stojący w kolejce starszy pan.

— Wacusi! No popatrz, popatrz, tyle lat! Góra z górą się nie zejdzie, ale człowiek z człowiekiem zawsze! Opowiadaj, co u ciebie! — wołał radośnie pan Henryk, rozpoznawszy kolegę z klasy.

(「ヘニヨかい？」行列に立つ年配の男性はその問いかけを耳にした。「ヴァツシじゃないか！ 何年ぶりかな？ 『山と山は会えないが、人と人はいつでも会える』 元気かい？」ヘンリク氏は同級生だとわかると相好を崩した)

I tak źle, i tak niedobrze. (直訳：悪くだし、良くなしだし)

どちらに転んでも、良い事態は望めない、板挟みの状態。

用例：

I co zrobić? Jeśli ciągle będziemy ukrywać przed nimi prawdę, to się w końcu zorientują, że coś kręcimy. A znowu, jeśli powiemy im wszystko teraz, to się na nas strasznie zdenerwują. I tak źle, i tak niedobrze.

(で、どうする？ 彼らにずっと本当のことを隠していたら、ごまかしていることがいずれ感づかれてしまうよ。だからといって、いますべてを明らかにしたら、彼らはぼくらに大いに腹を立てることだろう。八方ふさがりだ)